

Rozkošně cynický příběh.
The Independent

Robert Glancy

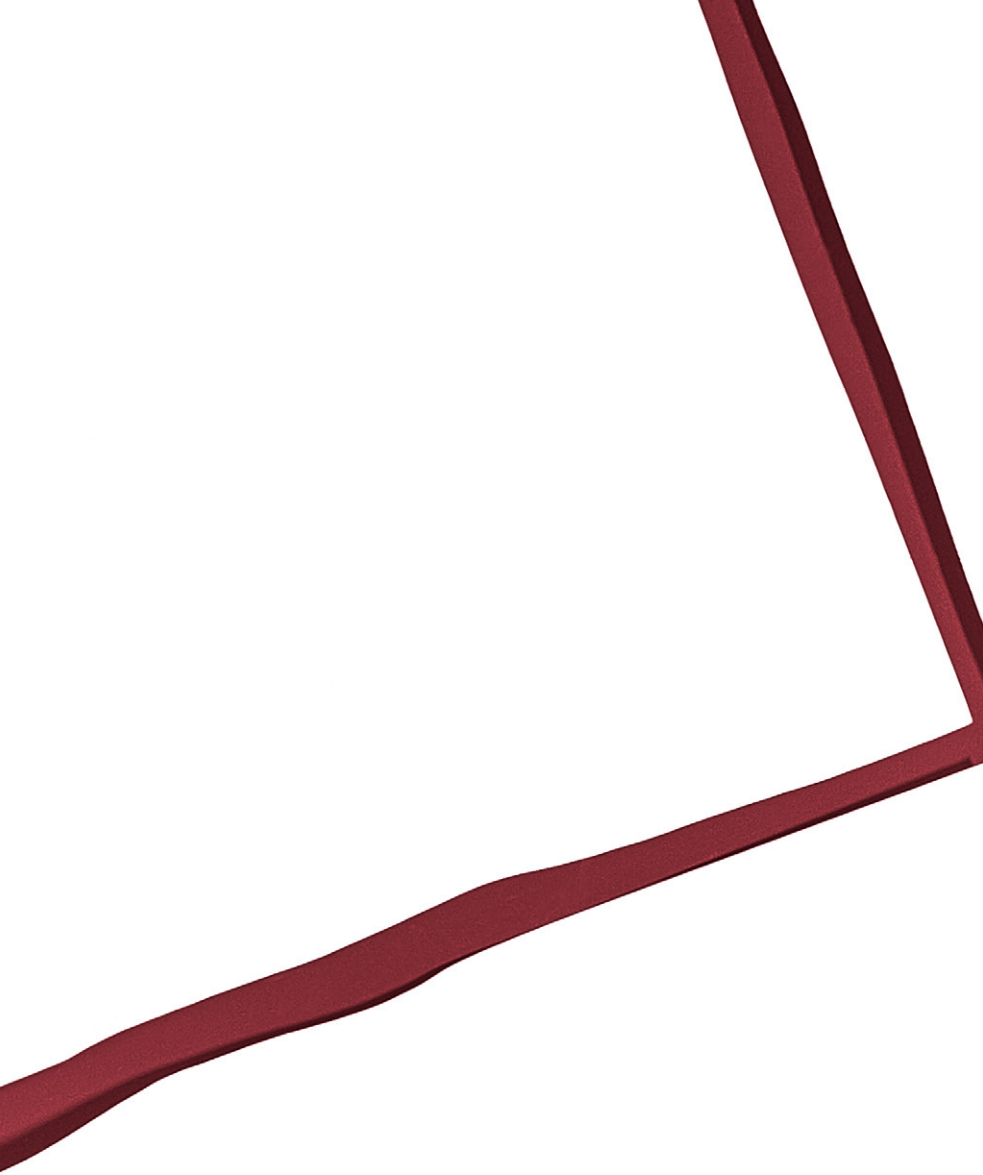
Smluvní podmínky*

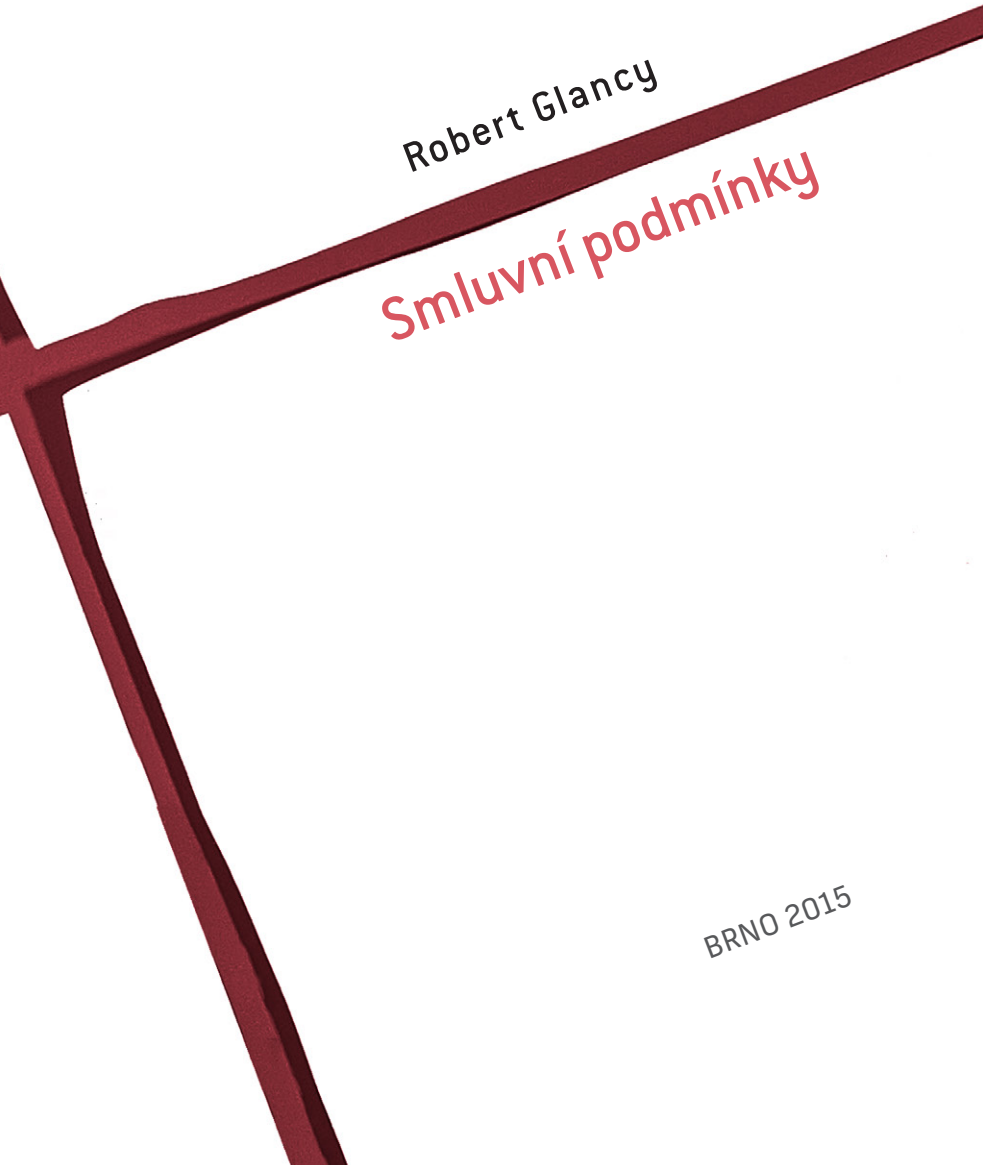
Uvědomil jsem si, v čem moje práce doopravdy spočívá.
Ne že bych si dělal velké iluze. Víím, že vy, široká veřejnost,
nikdy moje drobné písmo nečtete, ale teď jsem pochopil,
že ho nečtete ani můj šéf, bratr a živitel. Nikdo nečte, co píšu.
Přemýšlel jsem, jestli moje slova někdy četli některý z klientů.
Strávil jsem život sepisováním podmínek, které nikdo nečetl.

* Protože celý život je o detailech.

HOST

Robert Glancy
Smluvní podmínky

Robert Glancy

Smluvní podmínky

BRNO 2015

Terms and Conditions

Robert Glancy

Copyright © Robert Glancy, 2014

This translation of Terms and Conditions is published
by Host — vydavatelství, s. r. o., by arrangement
with Bloomsbury Publishing Plc.

Translation © Martina Neradová, 2014

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2014, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-461-4 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-462-1 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-463-8 (Formát MobiPocket)

Věnováno Jemmě

SMLUVNÍ PODMÍNKY ŽIVOTA

*Lidský život je složitý a jeho smluvní podmínky
jsou zřídka kdy srozumitelné.*

Jmenuju se Frank Shaw a živím se psaním smluv. Hrdý na svou práci nejsem. Ve chvílích, kdy mě přepadnou chmury, se mi zdá, že představuju zhoubu, která zabíjí podstatu lidskosti. Kdysi se dohody uzavíraly podáním ruky. Já tenhle zvyk nahradil drahým inkoustem. Lidský dotek jsem vyměnil za neosobní smlouvy. Mezi mnou a důvěrou je stejný vztah jako mezi antihmotou a hmotou — *jsem antidůvěra*, jsem temná síla odhodlaná zničit životní víru, naději a zázraky. Jednoduše řečeno — jsem firemní právník.

Mou specializací jsou smluvní podmínky psané drobným písmem, čímž se ve své branži řadím na jednu ze spodních příček. Jsem právníckým ekvivalentem chlápka, který zametá vlasy v holičství. Když jste si dneska kupovali něco na internetu, pravděpodobně jste klikli na políčko „Souhlasím“, aniž jste si přečetli mnou sepsané obchodní podmínky. A nečetli jste je, ani když jste naslepo podepsali smlouvu, jíž se vzdáváte svých práv, svého života, libry svého masa.

Mým majstrštykem je práce, kterou jsem odvedl při tvorbě moderní pojistné smlouvy. Tuhle životní pojistku jsem navrhl těsně po absolvování právníckých studií, s ještě nezakalenou myslí. Genialita této smlouvy tkví v tom, že je nesnesitelně nudná. Málokdo ji dočte do konce a k podmínkám tištěným tištěným písmem se nedopracuje už vůbec nikdo. Je to trik, který mi umožňuje nasadit vám oprátku dřív, než vám dojde, že stojíte na šibenici — myslíte si, že pojistka představuje zlatou bezpečnostní síť, která vás zachytí, kdykoli vás potká nějaká životní tragédie, jenže moje břitce formulované smluvní podmínky tuhle síť roztrhají na maděru. Jestliže ďábel spočívá v detailu, potom jedním jeho jménem: svá varování píšu tak malým fontem, že jsou

prakticky neviditelná. Sotva si jich všimnete, a když to uděláte, už je pozdě.*

Mluvím z vlastní hořké zkušenosti. Po autonehodě jsem se dozvěděl, že smluvní podmínky nejenže řídí mou práci, ale také stanovují pevná pravidla, na nichž závisí můj život. Nicméně bezprostředně po bouračce, když jsem ležel polámaný v posteli, jsem si toho vědom nebyl; s jistotou jsem věděl jen jediné: že se stalo něco hrozného.

* Proto vám nyní důrazně doporučuju: čtěte i drobné písmo.

PODMÍNKA I.

AMNÉZIE

SMLUVNÍ PODMÍNKY TRAGÉDIE

*Jestliže se přihodí něco divného a strašného vám,
je to tragédie.*

*Jestliže se něco divného a strašného přihodí
někomu jinému, pobaví vás to.*

SMLUVNÍ PODMÍNKY MÉHO JÁ

Nejsem tím, kým jsem býval.

Když jsem se probral, měl jsem kolem sebe lidi, kteří tvrdili, že jsou mí příbuzní, a říkali mi, že budu v pořádku.

Jak můžu být v pořádku? Ani nevím, co jste sakra zač!

Pokoušeli se utéct před pravdou a přebít realitu nadějí za sborového opakování: *Nic ti není, Franklyne, vůbec nic ti není!*

Při pozorování rodinných příslušníků, které jsem nepoznával, jsem si uvědomil, že popírat skutečnost je jako běžet na trenažéru: zatímco ona příšerná věc, kterou popíráme, čeká, až se unavíme, upadneme a svalíme se přímo do jejích chlupatých pracek. Jenže já věděl, jaká je pravda — v pořádku jsem rozhodně nebyl. Příšera mě dostala. Prozatím jsem se choulil v jejím temném, tichém objetí. A když jsem přece promluvil, všechno jsem jen zhoršil. „Kdo vlastně jste?“ zeptal jsem se.

Jedna z přítomných mi odpověděla: „Jsem tvoje žena, nepamatuješ si na mě?“

Po druhém dotazu přestali tvrdit, že mi nic není.

„A kdo jsem já?“

Bylo těžké být sám sebou, když jsem o sobě věděl tak málo. Chtěl jsem říct něco, čím bych všechny ujistil o tom, že jsem ten starý Frank, kterého znají, a že je všechno v pořádku. (Jenže jsem nebyl, jenže nebylo.) A kdykoli jsem řekl, co jsem neměl, poznal jsem to nade vši pochybnost. Z jejich obličejů jsem vyčetl obavy, dívali se na mě úkosem, jako bych vypadl ze záběru, jako bych vypustil z úst něco nevhodného. Což byl ten pravý problém: přestal jsem se k sobě hodit. (Neschopnost dodržet smlouvu se nazývá *nemožnost plnění* a v tom byla ta potíž — říkal jsem věci, které by Frank před nehodou neřekl.) S jistotou jsem si pamatoval pouze to, že před bouračkou jsem byl pro všechny *Frank*. Jenže po ní mě začali oslovovat formálně — *Franklyn*. Ztratil jsem osobnost, ale získal další slabiku.*

* Vskutku ubohé odškodnění.

SMLUVNÍ PODMÍNKY SMYSLŮ

Ty moje přestaly dávat smysl.

Když jsem spatřil svou tvář, nepoznával jsem se. V zrcadle jsem viděl odraz potlučeného cizince: opuchlé oči plovoucí v krvi, rozbitou hradbu zubů, nechutně vyboulené tváře. A můj nový svět nebyl o moc hezčí. Bylo to místo prošpikované varovnými signály. Přístroje pronikavě ječely, aby přivolaly uspěchané zdravotníky. Nápis na zemi křičely: *Pozor na mokrou podlahu! Nebezpečí uklouznutí!* Ze vzdálených chodeb se ozýval nářek, který byl vzápětí utnut. Léky, které jsem bral, provázal seznam možných nežádoucích účinků dlouhý jako ruský román. Pod červeným tlačítkem stálo: *Tísňový hlásič!*

Moje tělo neustále zachvacovala panika, která mě ponoukala, abych tohle tlačítko tiskl v jednom kuse. Nejdřív jsem to opravdu dělal. Potom ho odpojili a já spustil křik: *Pomoc, pomoc, nepamatuju si, kdo jsem!* Dali mi injekci, která ztlumila mou paniku pod stovkou příkrývek, kam ke mně nikdo nemohl proniknout. Přál jsem si, aby to tlačítko znovu zapojili. Chybělo mi.

Mé zděšení zhoršovaly popletené hormony. Při havárii se roztříštily jednotlivé zavařovací sklenice — s viněťami *Smutek, Štěstí, Vztek* — a jejich nespoutaný obsah se smíchal v chaotickou čvachtanici. Věčně jsem měl chuť smát se, brečet a křičet, a to všechno naráz. Také nervová vlákna, která kdysi vedla každé po své trase do mých uší, očí, nosu a úst, se zapletla do neústrojněho copu. A tak jsem při pohledu na zelenou barvu cítil na jazyku rybinu, při zaslechnutí vřískotu jsem viděl modře, a když jsem ucítil sýr, slyšel jsem hudbu.

Pan doktor Mills mě ujišťoval, že tohle propojení smyslů není ničím jiným než pokusem mého mozku nalézt cestu ke starým vzpomínkám. Měl jsem natolik pomíchané dojmy a emoce, že jsem ve chvíli, kdy se doktor Mills napil kávy, viděl, jak z ní stoupá kouř v podobě hlubokého basového tónu, který rozvibroval mé zamotané smysly a probudil ve mně cit — ne-

smírně nepatřičný cit: *zamilovanost*. Když jsem se do lékařovy kávy zaposlouchal, uvědomil jsem si, že pocity jsou přilnavější než vzpomínky.*

* Jestliže prudce zatřesete hlavou, vzpomínky odplují jako pylová zrnka, ale pocity, ty se vás drží, jako by byly na suchý zip. A tak mé první skutečné hnutí mysli nepatřilo bratrům, manželce nebo někomu jinému z rodiny, ale *krásné baristce*.

SMLUVNÍ PODMÍNKY KÁVY

Její chuť nikdy nedostojí příslibu její vůně.

Mou první opravdovou vzpomínku si přivlastnil tenhle lepka-vý, nevysvětlitelný, nemístný pocit — *tahle trapná zamilovanost*. Vzpomněl jsem si, že kávu nesnáším, zato jsem bláznivě zamilovaný do slečny, která pracuje v kavárně našeho kancelářského centra. Do tváře jí padaly čokoládově hnědé vlasy a prsa se jí neustále vzdouvala mým směrem. Vybavilo se mi, že jsem strávil spoustu času přemýšlením o tom, co duchaplného a zajímavého bych jí řekl.

Jenže když jsem se se svou krásnou baristkou jednou jedinkrát ocitl v kavárně o samotě, zmohl jsem se pouze na: „Vaše káva je úžasná.“

Usmála se. Když se usmívá, rty se jí nezúží, ale naopak nakynou. Při pění mléka jí odlétnutá kapička přistála na řadru. Právě tehdy jsem se odhodlal k nejbezprostřednějšímu činu svého opatnického, umrněného života: předklonil jsem se přes pult a kapičku jsem seřel. Vypadalo to, že moje baristka mi jednu vlepí. Ucukl jsem, ale ona mě popadla za hlavu, přitáhla si můj obličej ke svému a v okamžiku rozrušení ho pokryla kávovými polibky — cítil jsem její teplý, těžký dech plný lásky, naklonila se ke mně a její prsa...*

* Upozornění: nic z toho se samozřejmě nestalo.*¹

*¹ V mém vyčerpaném mozku se realita prolínala s fantazírováním. Skutečnost měla k červené knihovně hodně daleko. Pokud si dobře vzpomínám, nikdy jsem s tou slečnou doopravdy nemluvil. Přesto jsem se vracel do práce naplněný radostí; jenže potom kapučíno vychladlo, já zesmutněl a každý den jsem seděl nad studenou kávou a říkal si: *Jak to sakra žiju?*^{*2}

*² A každý den mi slabý hlásek odpovídal: *Nijak skvěle*.^{*3}

*³ Tahle melancholická vzpomínka byla první známkou toho, že nejsem tak docela v pořádku.

SMLUVNÍ PODMÍNKY MÉ ŽENY

Alice je — údajně — moje manželka.

Má údajná manželka vypadala stejně jako mnozí další, kteří mě přišli navštívit, velmi nervózně.

Proč? Báli se, že je nepoznám? Doufali snad, že budou oním člověkem — *klíčem* —, jehož pouhá přítomnost zázračně ode-mkne mou mysl? Nebo jim pracovaly nervy, protože mě znali jako pěkného parchanta?

Byl starý Frank naprostý kokot?

Brzy jsem zjistil, že mi nikdo nepoví, jaký jsem doopravdy býval. Když jsem se zeptal své ženy, odpovídala neurčitě; týmiž slovy by bylo možné popsat miliardu dalších lidí: „Byls, *jsi*... fajn chlap, vtipný, ctižádostivý a...“

Bylo to jako z těch strašných částí pracovních životopisů, které jsou věnované charakteristice osobnosti — *moje CVčkové já*. A tak jsem se smířil s tím, že jsem jediný, kdo může skutečně zjistit, kým jsem býval — věděl jsem, že nepřikrášlenou pravdu mi nikdo neřekne.*

Poznámky mé nervózní ženy mi však poskytly několik důkazů svědčících o tom, že jsem paměť neztratil úplně. (Zatímco moje krátkodobá paměť byla vypálenou kanceláří, některé starší vzpo-mínky zůstaly v bezpečí, ve skladu daleko od pohromy.) Takže když mi manželka řekla, že mám bratra Malcolma, z amneziální bram-boračky se vynořilo jediné slovo a já vítězoslavně vykřikl: „Nasrat!“

Žena se zasmála: „Přesně tak. Tohle Malcolm říkal rád. Pokou-šeli jsme se ho kontaktovat, ale je někde na cestách. Bůhví, kde...“

Mluvila dál, ale já ji neposlouchal: momentálně mi učaro-ovala moje ruka a ještě jsem se nedokázal soustředit na víc věcí najednou. (Oddělení mého porouchaného mozku, které od-povídalo za soustředěnost, trpělo největší podzaměstnaností

* Nikdo se ke mně neotočí a neřekne: *Tys byl taková svině, Franku. Nenáviděls život, nesnášels svoje kamarády a co chvíli tě načapali, jak zběsile masturbuješ v parku.*

ze všech; pracoval tam pouze jediný chlapík, který horečně připisoval další položky k nekonečnému seznamu záležitostí „k vyřízení“, jenž se za ním odvíjel jako role toaletního papíru.)

„...posloucháš mě, ty hlavo skopová?“ zeptala se moje žena, ale vzápětí sebou trhla, protože si uvědomila, že něco takového se neříká člověku s poškozeným mozkem. „Oscar? Tvůj starší bratr? Vzpomínáš si na něj? Oscar?* Vysoký... Takový, no...“ Díval jsem se, jak se namáhá, aby popsala Oscara, a došlo mi, že své přátele a rodinu známe tak dobře, až už je vlastně nevnímáme. (Všichni se stanou neviditelnými.)

Já byl naopak zahlcen podrobnostmi. Rozmazané vidění způsobovalo, že na mě z lidských tváří vyskakovaly jednotlivé zkarikované rysy — lysá hlava doktora Millse, Alicin černý drdůlek —, ale chybělo mi lepidlo, kterým bych je spojil s příslušnou osobou. A tak se v mém zamlženém světě objevoval doktor Mills s Aliciným drdůlkem nebo Alice, které z obličeje groteskně visel doktorův baňatý nos. (Právnícký termín *záměna zboží* vyjadřuje situaci, kdy se neoddělitelně promíchá majetek dvou osob — já trpěl *záměnou rysů*.)

Musel jsem na chvíli usnout a pak se zase probrat, protože najednou vidím Oscara, jak strnule sedí vedle méj ženy, jako by tam dopadl shůry, ačkoli to by musela být pěkná rána, protože byl — jak se ukázalo — mimořádně rozložitý. Ti dva byli celí napjatí, seděli tam mlčky, jeden tlustý, druhý štíhlý, a oba mě pozorovali. Všiml jsem si, že spolu nikdy nemluvili přímo, a vycítil jsem, že se vzájemně nenávidějí.*¹

Oscar držel pytlík švestek a řekl: „Zase sis dal dvacet, co, Franklyne? Přinesl jsem ti tohle. Lidi vždycky kupují hrozny. Já je překonal a koupil jsem švestky, což je v podstatě víno nadměrné velikosti.“

* Oscar? Hm? Ne, tady žádný není, zkuste to ve *Ztrátách a nálezech*, to jsou ty dveře vedle oddělení *Déjà vu*.

*¹ Ti dva k sobě chovali takovou zášť, že se mi zhmotnila v podobě bílého pableskujícího světla.